

LEKTORI VÉLEMÉNY

TÉSITS Róbert – PÓLA Péter- BUCHER Eszter- SZÉKELY Éva:
A szociális gazdaság és lehetőségei a Dél- Dunántúlon c. kéziratról

A remélhetően hamarosan könyvvé nemesedő kéziratnak már a szerkezete sem szokványos: tulajdonképpen négy nagyobb lélegzetű tanulmány laza füzére. Ez azonban nem jelenti azt, hogy egymással köszönő viszonyban sem levő munkák egy kötetbe erőltetéséről van szó: a vezérfonal és a rendező elv a szociális gazdaság, a tanulmányok ennek különböző aspektusait, sajátosságait és feltételeit kívánják megvilágítani.

A kötetnek van néhány további kulcsszava, s a tanulmányok tulajdonképpen ezeket „járják körül”. Ilyenek elsősorban a civil aktivitás/szervezetek, nonprofit szféra, foglalkoztatás és ezek betagozódása a szociális gazdaságba. Nem kétséges, hogy a mai magyar valóságot elnézve ezek nagyon fontosak, s nem csak az elmélet, hanem a gyakorlat oldaláról is. Itt nem kevesebbről van szó, mint új megoldások keresése a felemás módon végbement rendszerváltozás jónéhány társadalmi-gazdasági problémájára, különös tekintettel pedig a munkaerőpiac feszültségeire.

A kötet egyik nagy erőssége a Szerzők viszonyulása a témához, a komplex megközelítés igénye és a megvalósítása: egyikük sem kizárólag az íróasztal mellett foglalkozik választott szakterületével, hanem ismeri ennek gyakorlati aspektusait is. Szintén felismerhető törekvés az egyes témák – lehetőség szerinti – tágabb kontextusba helyezése: ennek megfelelően a hazai sajátosságok mellett szó esik a külföldi, elsősorban Európai Unió tapasztalatokról is.

Az egyes fejezeteket részletesebben szemügyre véve az alábbiak állapíthatók meg:

A „Civil aktivitás és szerepvállalás a Dél-Dunántúlon” c. fejezet is lényegesen többet ad, mint ami a cím alapján várható lenne. Itt elsősorban nem is fogalmak történeti változásának bemutatása az érdekes, hanem a nonprofit szektor adatgazdag bemutatása, az országos és a dél-dunántúli folyamatok értékelő-elemző bemutatása. Lényeges megállapítás, hogy a civil szervezetek tevékenységi struktúrája átalakulóban van: ez eddigi, gyakran csak egyéni igényeket kielégítő tevékenységi körök (pl. szabadidő eltöltés, hobbi, sport) helyére egyre inkább a nagyobb közösségek számára is fontos tevékenységek lépnek (területfejlesztés, egészségügy, környezetvédelem, gazdaságfejlesztés stb.). A fejezetből azonban az is kiderül, hogy a civil aktivitás hatékonysága hagy még kívánnivalót maga után, nem utolsósorban azért, mert a tényleges partneri viszonyok még csak kialakulóban vannak.

A „Területi foglalkoztatási paktumok” címet viselő fejezetet eleve gyanakvással fogadja az olvasó, mivel a „paktum” szóhoz a magyar nyelvben és közgondolkodásban negatív képzetek kapcsolódnak. Ez a Szerzőnek is feltűnt, de arra hivatkozva, hogy az európai szakzsargonban ez a szó terjedt el, nem használta helyette a partnerség, vagy az egyezmény kifejezést. Ezt az érvelést a magam részéről nem tudom elfogadni, mivel most nem arról van szó, hogy az idegen kifejezés helyett nincs megfelelő magyar változat. Így is egyre több importált szakkifejezés szívárogt be tudományos nyelvzetünkbe, legalább ott vessünk ennek gátat, ahol a józan ész is ezt diktálja.

A fejezettel tartalmilag egyébként nincs probléma. Külön kiemelésre kívánkozik, hogy a Szerző vertikálisan és horizontálisan is tágan értelmezve kezeli a témát. Ez többek között azt jelenti, hogy a „paktumok” külföldi tapasztalatairól is beszámol, közli a hazai tapasztalatokat, majd ezután elemzi a dél-dunántúli helyzetet.

„A munkaerőpiaci szervezet és a nonprofit szféra” c. fejezet felfogható úgy is, mint a civil aktivitásról írt rész folytatása, mivel itt elsősorban arról van szó, hogy a foglalkoztatási célú civil szervezetek hogyan kapcsolódnak be a munkaerőpiaci folyamatokba. A leginkább értékesnek az a rész nevezhető, ahol a konkrét megvalósult programok elemző-értékelő bemutatása kapott helyet, mivel az itt leírtak a jövőbeni gyakorlatnak is fontos támpontokat adnak.

A geográfus lektor a legnagyobb érdeklődéssel természetesen „A nonprofit szervezetek területi-foglalkoztatási jellegzetességei” c. fejezetet lapozta át. A térképekkel gazdagon illusztrált anyag korrekt elemzését adja a problémakörnek, s jó érzékkel mutat rá a területi sajátosságokra. Egy megválaszolásra való kérdés azonban itt is felmerül: a Szerző megállapítja, hogy a nonprofit szervezetek dél-dunántúli elhelyezkedése így fektetett, fordított S-betűhöz hasonlítható. Ez rendben is lenne, a kérdés csak az, hogy ez a véletlen műve, vagy van valami megfogható oka is?

A kötet egészét nézve az is megállapítható, hogy viszonylag kevés benne a technikai hiba, az elütés, vagy stílári pongyolaság. Ugyanakkor a szövegközi hivatkozások és az irodalomjegyzék megfeleltetése még hagy kívánnivalót maga után. A technikai jellegű javításokat és javaslatokat a kéziratra rávezettem, s ezeket a Szerkesztővel megbeszéltem.

Végezetül mindent mérlegre téve úgy gondolom, hogy itt egy kiadásra érett műről van szó, s a javasolt szerény korrekciók elvégzése után a megjelentetést messzemenően javaslom és támogatom.

3. A program lehetséges utóélete, a hasznosulás érdekében tett intézkedések

Vertikális szint: A program eredményeinek szakmai testületek általi megvitatása, az eredmények különféle szakmai csatornákon, illetve a foglalkoztatáspolitikát irányító intézményrendszeren keresztül beépülése a jogalkotásba. Mindez a jogszabályi környezetben olyan változásokat indukál, amely a nonprofit szervezetek foglalkoztatási lehetőségeinek feltárását, támogatását, terjedését elősegíti.

Horizontális szint: Az önálló kiadvány hatása az országban más kutatóhelyekkel való szakmai együttműködés kialakítására. Pl. Debrecen, Győr (MTA RKK NYUTI), Szeged, Pécs (MTA RKK DTI). Célunk egy partnerségi mező, hálózat kialakítása. Hasonlóan fontosnak tartjuk a foglalkoztatásban érintett civil szervezetekkel való együttműködést, a Dél-Dunántúlon regionális civil konferenciák megszervezését. Ezek célja a szociális gazdaság régiós helyzetének, lehetőségeinek feltárása mellett a civilek közötti információáramlás és a regionális kapcsolatok kialakítása. A rendezvénysorozat alapvetően támaszkodna a Dél-Dunántúli Regionális Munkaügyi Központtal és a Nonprofit Humán Szolgáltatók Országos Szövetségével korábban megkötött megállapodások szakmai célkitűzéseire, elősegítve ezzel a civil szektor és az államigazgatás regionális kapcsolódását is. A program eredményeinek hasznosulását alapvetően meghatározná a megyei és régiós szereplők, döntéshozók általi felkarolása, hiszen a regionális fejlesztési tervbe, vagy akár a Nemzeti Foglalkoztatási Akciótervbe ágyazásukkal a hazai és az EU-s foglalkoztatáspolitikai gyakorlatba való beépítése válik lehetővé.

4. A program megvalósításában közreműködő szervezetek kooperációjának értékelése, szervezési tapasztalatok, következtetések

A program sikere alapvetően a két szervezet: a PTE Földrajzi Intézete és a Pécs Egyházmegyei Katolikus Caritas zavartalan együttműködésén múlt, de mögöttünk állt az a jelentős háttérbázis (Pécsi Tudományegyetem és a Pécsi Püspökség), melynek támogatására mindketten jelentős mértékben számíthattunk.

Mindkét szervezet már a program megírásakor felmérte azt a társadalmi tőkét, mellyel külön-külön rendelkeztek. A kapcsolatok és források kalkulációjából kialakítottuk azt a minden részletre kiterjedő cselekvési programot, mely 2008 szeptemberétől határozta meg a szakmai munkában résztvevők számára – hetekre lebontva – a tennivalókat.

Ez természetesen egy team-ülés eredményeképpen született, melyen mindkét részről azok a személyek vettek részt, akik a szakmai munkában, kutatásban, szerkesztésben, tördelésben, nyomdai előkészítésben és a nyomdai munkálatokban közreműködtek. A hetekre lebontott cselekvési tervet minden érintettel ismertettük, de a két vezető – a karitás és a Munkaerőpiaci Tanulmányok Központjának vezetője – folyamatosan figyelemmel kísérte a végrehajtást, s rendelkezett a program esetleges módosításáról.

Megbeszéltük és szükség szerint együtt, ill. külön-külön kerestük fel a szerzőket, s azokat a személyeket, akik aktívan vettek részt az egyes programelemek végrehajtásában. Folyamatosan ellenőriztük és értékeltük a végrehajtás fázisait, s több alkalommal konzultáltunk, illetve megoldást kerestünk néhány nem várt problémára. (Ilyen volt például a példányszám és az oldalszám módosításának kérdése, nyomdai előkészítésnél bizonyos technikai problémák kezelése stb.)

Az önálló kötet sikeres elkészítésének természetesen mindkét szervezet örült, de ezzel kapcsolatunk még nem fejeződött be, hiszen az elszámolás és az utómunkálatok (hasznosulás érdekében tett további intézkedések, közreműködők részére köszönő-levelek stb.) mindkét részről sok tennivalót jelentettek. Ugyancsak az utómunkálatokhoz tartozott az a team-megbeszélés, melyen értékeltük az elvégzett munkát, megbeszéltük a program végrehajtásával kapcsolatos tanulságokat.

Összegzésként elmondható, hogy az együttműködés kiválóan sikerült. Ennek elsősorban az volt az alapja, hogy részletekre lebontva mindenki pontosan tudta, hogy mit kell tennie, s ezt közös akarattal és egyeztetéssel határoztuk el. Mindez önmagában jelentős, de nem lett volna elég. Elengedhetetlenül szükséges egy folyamatos ellenőrzés, mely nem csak a végrehajtásra terjed ki, de a váratlan helyzetekre történő gyors reagálást is lehetővé teszi. Mi ezt a feladatot is elvégeztük, hiszen csak egy cél lebegett mindannyiunk előtt – a kellemetlen meglepetések elkerülésével – a kötet magas szakmai színvonalon történő elkészítése.

5. A forrásfelhasználás adatai
(OFA-támogatás, saját erő, külső forrás, fajlagos költségek)

Megnevezés	OFA	Saját erő	Külső forrás	Fajlagos költségek
programköltség	1 170 000	135 331,-	0	
Összesen:	1 170 000	135 331		